

HORVÁTH

SÁNDOR,

Adatok az

Országos

Erdészeti

Egyesület

életkezésének

és 20 éves

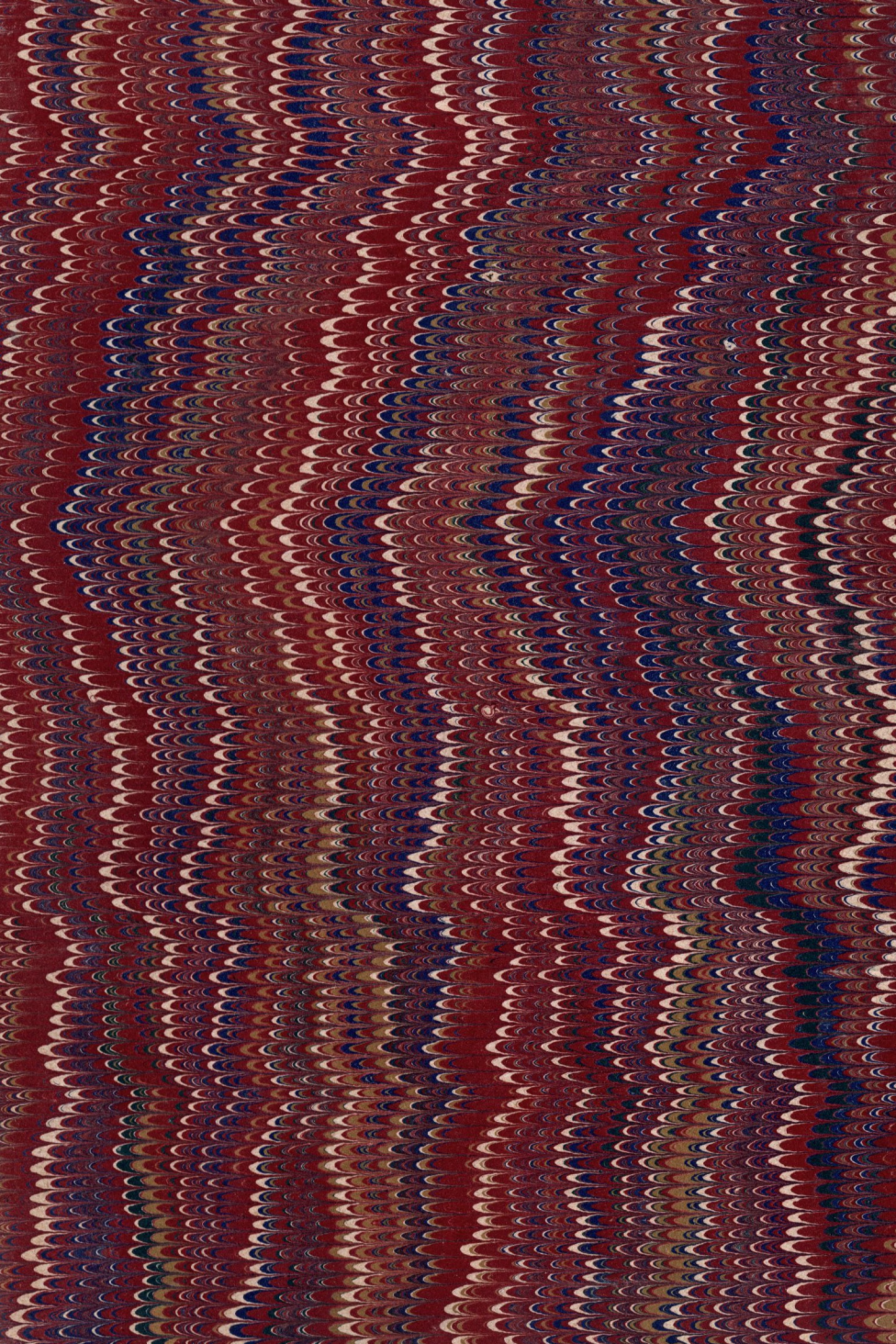
annállásának

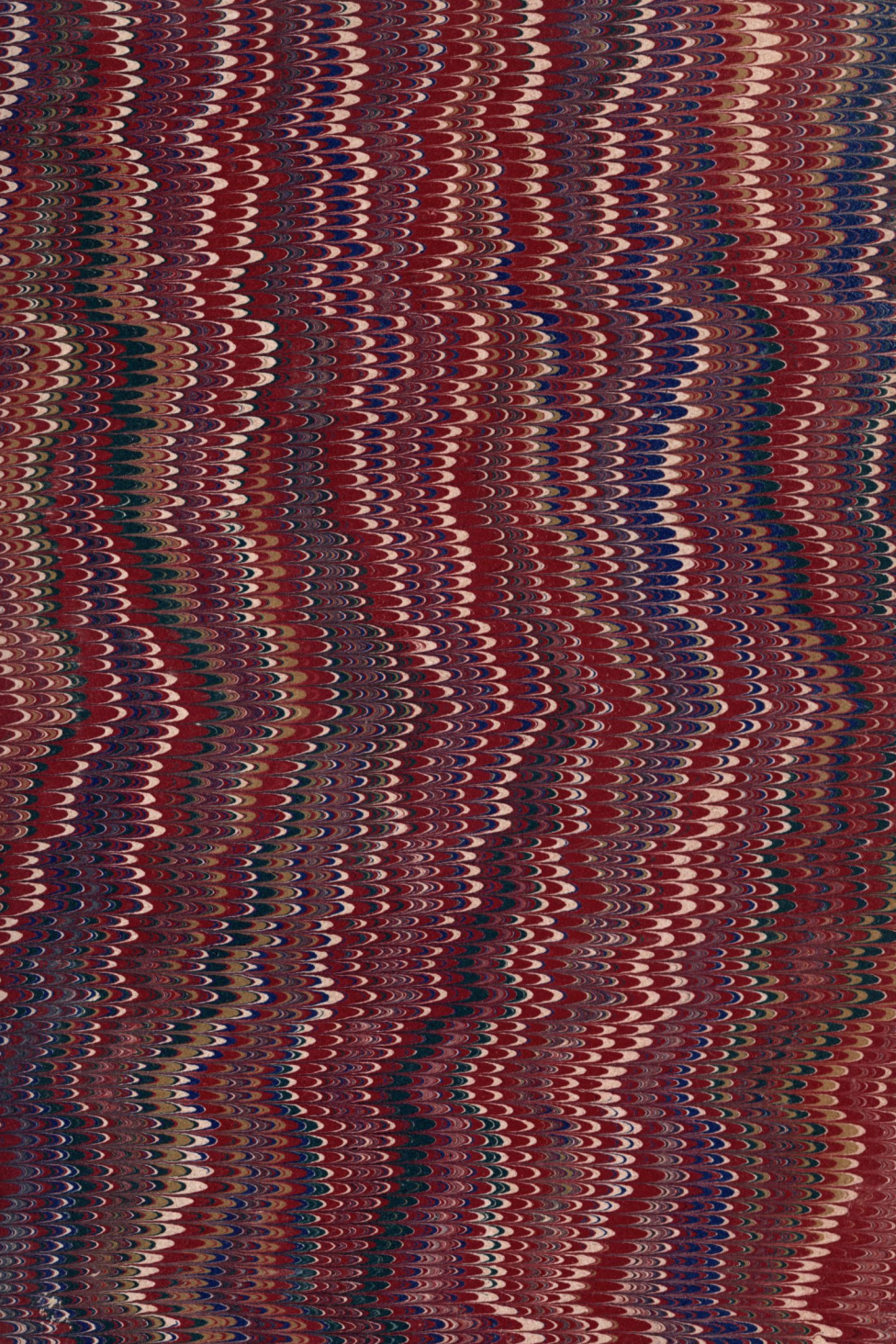

DK

292

OEE könyvtár
Áll.Ell. 2018

OEE könyvtár
Áll.Ell. 2018

Q. k. 68.

Hlováth S.

Adatok az „Országos Erdészeti Egyesület” keletkezésének és 20 éves fennállásának történetéhez.

Az „Országos Erdészeti Egyesület” 1866. dec. 9-én, tehát ezelőtt épen 20 évvel alakult meg Pesten, a magyar földbirtokos osztály és az erdészeti és mezőgazdasági szak aránylag véve kevés számú, de buzgó képviselőjének kezdeményezésére.*)

Tulajdonképen nem új egyesület alakult meg e napon, hanem az addigi „Magyar Erdészeti Egylet” alakítottát át az országos erdészeti egyesületté, a nélkül, hogy a régi egylet megelőzőleg feloszlott volna. Tagjainak kötelezettsége, legalább névleg, továbbra is fenmaradt, vagyona is átment az új egyesület tulajdonába, sőt alapszabályok sem alkottattak újak, hanem csak a régiek módosítottak. De mindezek dacára, ha a körülményeket közelebbről vizsgáljuk, ezt az átmenetet egyikből a másikba csak a formában találjuk meg, a lényegre nézve oly tökéletes volt az átalakulás, hogy összefüggést, közösséget ma már hiába keresnénk a két egyesület között, akár működésük szellemét és irányát vizsgáljuk, akár azt a közönséget tekintjük, melyre támaszkodtak és melyre hatni igyekeztek.

*) Az alakuló gyűlésen, mely az országos magyar gazdasági egyesület Köztelkén folyt le, összesen 43-an vettek részt, köztük gróf Keglevich Béla, Tisza Lajos, Tisza László, Ragályi Ferdinánd, Ivánka Zsigmond stb. erdőbirtokosok, Divald Adólf, Wagner Károly, Bedő Albert erdészeti szaktekintélyek és Lónyay Gábor, Korizmicz László, Hideghéty Antal stb. mezőgazdák, kik az országos magyar gazdasági egyesület erdészeti szakosztályában buzgólkodtak megelőzőleg az erdészeti ügyek iránt.

A magyar erdészeti egyesület, mely 1851-ben alakult meg, néhány főur kivételével az erdészeti szak miveltőiből állott, kiknek nagy része csak rövid idővel előbb költözvén be külföldről, idegen nyelvet beszélt s oly eszméket követett, melyek az országban nem verhetők gyökeret. Bár célja és feladata a magyarországi erdők érdekeinek előmozdítása volt, ez egyesület soha sem gyakorolt hatást arra az osztályra, melynek érdekeit tulajdonképen képviselni és védelmezni lett volna hivatva.

Pedig a magyar erdőbirtokosok ebben az időben már nem voltak többé közömbösök az erdőgazdasági ügyek iránt. Miután a 48-iki törvények a jobbágyok kezében levő földet felszabadították s a közterhek viselését átalánossá tették, a földbirtokosnak is okvetetlenül gondoskodni kellett, hogy megadóztatott erdei jövedelmet is hajtsanak, s hogy azon érdekei, melyek az erdőbirtokhoz fűződtek, minden irányban védelemben részesüljenek. Bizonyára nem volt oka tehát megtagadni rokonszenvét és támogatását egy olyan mozgalomtól, mely a közigazdaság ezen ágának emelését tűzte ki céljául. És a „Magyar Erdészeti Egyesület” még sem tudta megszerezni e rokonszenvet, daczára annak, hogy ebben az időben a földbirtokos osztály egész tevékenysége a gazdasági érdekek cultiválásában összpontosult. Ellenkezőleg az által, hogy az erdőgazdasági ügyeket nem a hazai viszonyok és érdekek szempontjából tekintette, hanem idegen mintákat követett és céljainak elérésére idegenséget keltő eszközöket használt, még a szakembereknek azon részében is elégedetlenséget keltett, a kik, mint e hazának szülöttei, a magyar erdőgazdaság és erdészeti irodalom fejlesztését remélve, jóhiszeműleg csatlakoztak volt hozzá. Nem lehet tagadni, foglalkozott és pedig behatóan sok fontos kérdéssel, de német nyelven tartott tanácskozásai nem keltettek szélesebb körben

viszhangot, s ritkán vezettek gyakorlati értékű eredményre. Német nyelvű folyóiratával, melyre sokat áldozott, s mely még sem emelkedett fel soha sem arra a színvonalra, hogy a nagy német irodalomban számot tehetett volna, keveset hatott az erdőgazdasági ismeretek népszerűsítésére; az a különben üdvös törekvése pedig, hogy az okszerűen vezetett erdőgazdaságban nélkülözhetetlen alsóbbrendű műszaki személyzet nevelésére tanintézeteket állítsanak fel az országban, mindvégig sikertelen maradt, mert német nyelvű iskolák felállítására az érdekeltek között senki sem volt hajlandó áldozni. Így aztán e közel 1000 tagot számláló egyesület számos tehetséges és buzgó tag munkás tevékenysége dacára is alig lendített valamit 17 évi pályafutása alatt a magyar erdőgazdaság ügyén s ezért egészen természetes volt, ha már a 60-as évek elején elégedetlenség és szakadás támadt kebelében, mely hiveinek egy részét a kiválásra, a magyar erdészeti irodalom első uttörőit pedig, Divald Adolfot és néhai Wagner Károlyt, az „Erdészeti Lapok“ megalapítására indították.

Ezen időtől kezdve míg egyfelől a magyar erdészeti egyesület működésében lassanként teljes pangás állott be, addig az alapítók által nagy anyagi áldozatokkal fentartott s nehézségeket nem ismerő odaadással ápolt „Erdészeti Lapok“ körül egészen új mozgalom támadt, mely a magyar szakemberek és sok tekintetben az országos magyar gazdasági egyesület támogatása mellett 1866-ban végül az országos erdészeti egyesület megalakulására vezetett.

Az országos erdészeti egyesület tehát nemcsak nem örököse a régi magyar erdészeti egyesületnek, hanem ellenkezőleg létesülése épen azon ellentétekre vezethető vissza, melyek a 60-as évek elejétől kezdve az egyesület iránya és a közvélemény között nyilvánulni kezdtek s a melyek az erdészet iránt érdek-

lődő hazai elemeknek az „Erdészeti Lapok“ körül való csoportosulását előidézték.

Egyébiránt nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az a vagyon, melyet az új egyesület a régitől átvett, mindössze 84 frt 17 kr készpénzből és 56 frt 73 kr követelésből állott. A mi pedig azt illeti, hogy a magyar erdészeti egyesület formálisan nem oszolván fel, tagjainak neve egyideig bennmaradt az új egyesület névsorában is, ez a körülmény szintén csak látszólagosan képez összefüggést a két testület között, mert a tagok azon része, mely az új iránynyal nem rokonszenvezett, rövid idő alatt tényleg is visszavonult.

Ily előzmények után és körülmények között alakult meg 1866-ban az országos erdészeti egyesület, mely ez évi közgyűlésével működésének huszadik évét fejezi be.

Első elnöke gróf Keglevich Béla volt, ki az egyesület ügyeit teljes odaadással és teljes sikerrel vezette 1875-ig, midőn az egyesület székhelyéről történt eltávozása folytán ezen tisztről lemondván, helyét az akkori első alelnöknek, Tisza Lajosnak adta át, kit az egyesület egyhangulag választott meg elnökévé s ki azóta megszakítás nélkül vezeti az egyesület ügyeit.

Az I. alelnöki állásra az alakuló gyűlés gróf Pálffy Istvánt (a magyar erdészeti egyesület utolsó alelnökét) választotta meg. Gróf Pálffy azonban e tisztről nemsokára lemondott és helyébe az 1868-iki debreczeni közgyűlésen Tisza Lajos választatott meg. Utána 1875-ben, midőn ő alelnöknek választatott meg, Wagner Károly, 1880-ban pedig az egyesület jelenlegi alelnöke, Bedő Albert következett.

A második alelnöki széket 1876-ig Wagner Károly, ettől az időtől kezdve pedig 1878-ig báró Podmaniczky Géza, 1878-tól 1885-ig gróf Bánffy Béla és azóta báró Bánffy Dezső töltötték be.

A titkári teendőket a megalakulástól kezdve 1881-ig Bedő Albert, ezóta Horváth Sándor látták el.

Az egyesület mindjárt megalakulásakor a legközelebből érdekelt erdőbirtokos osztály megnyerésére fektette a főszólyt. S hogy ennek és a közvéleménynek mennyire megnyerte a rokonszenvét és támogatását, eléggé bizonyítja az az egy körülmény is, hogy már a megalakulás idejében jelentékeny összegre rugó alapítványok bocsáttattak rendelkezésére,*) úgy hogy a szervezkedésre következő 1867. évi első közgyűlés idejében elnökének és igazgató választmányának buzgólkodása folytán már 17.000 frtot meghaladó alaptőkével birt. Munkálkodását tehát ebben a tekintetben zavartalanul kezdhetette meg, az alkotmányos kormány által jóváhagyott alapszabályok alapján.

Hogy miféle feladatok megoldására törekedett az egyesület megalakulásának első idejében, arra nézve az alapszabályok adhatnak általánosságban felvilágosítást, melyek az erdőbirtokhoz fűződő érdekeknek képviselőjét és védelmét, az erdőgazdaság fejlődésének útjában álló akadályok elhárítását, az erdészeti ismeretek terjesztését, a szaktudomány és gyakorlati szakképzettség emelését és a magyar erdészeti irodalom gyarapítását tüzték ki az egyesület céljául. De hogy ezen célok elérésére miféle nehézségek leküzdése, miféle kezdeményezések voltak szükségesek, s ezen szükségességnek mily irányban, minő eszközökkel és mennyiben igyekezett megfelelni az egyesület, azt csak az akkori viszonyok ismerete s az egyesület első időben kifejtett tevékenységének számba vétele mellett lehet megítélni.

Bizonyos tekintetekben kétségkívül kedvező viszonyok között kezdte meg az egyesület munkálkodását. Megalakulása

---

*) Ilyen volt többek között a pesti ifjak 500 forintos alapítványa, mely az alakuló közgyűlés alkalmából megtartott táncmulatság tiszta jövedelméből tételt le.

épen arra az időre esett, midőn Magyarországon a közügyek vezetését a magyar kormány vette át, mely sok irányu fontos elfoglaltsága mellett is rokonszenvvel fogadott minden mozgalmat, mely társadalmi uton a közérdekek valamelyik ágának emelését tűzte ki feladatául.

Az országos erdészeti egyesület is tehát bizton számíthatott arra, hogy közédékü javaslatai figyelemben, kezdeményezései pedig támogatásban részesülnek, annyival is inkább, mert az érdekelt birtokos osztálynak és a közgazdasági ügyek iránt érdeklődő közönségnek — mint említve lőn — teljesen birta rokonszenvét.

Maga az erdőgazdaság akkori helyzete azonban s az ezzel összefüggő viszonyok annál több tenni valót adtak a velük foglalkozóknak. A megelőző időből fenmaradt erdészeti törvények részint nem feleltek meg a változott viszonyoknak, részint ellenszenvre találtak ugy a közönség köreiben, mint a végrehajtásra hivatott hatóságoknál, melyek sok irányu elfoglaltságuk miatt különben is kevés időt szakíthattak az akkoriban kevés figyelemben részesített erdőügyeknek.

Az erdőbirtokosra teherként vissza maradt szolgálmak megváltása lassan haladt elő, az erdei károsítások esetei aggasztó mérvben szaporodtak, a nélkül, hogy a bejelentett esetek nagyrésze letárgyaltatott volna. Általában a nép az erdőt ebben az időben oly közvagyonnak tekintette, melyet mindenki büntetlenül pusztíthat. E miatt különösen a községi erdők, melyeknek nagyrésze felügyelet nélkül állott, rohamos pusztulásnak indultak. A nagyobb birtokok helyzete sem volt sokkal kielégítőbb, a mennyiben az okszerű értékesítés, egyfelől a közlekedési eszközök elégtelensége s másfelül a szakavatott kezek hiánya folytán, sok erdőbirtokban még kezdetét nem vette, ugy hogy tekintélyes birtokok még az adót is

nehezen viselték el, melynek áránytalansága ellen különben is sokféle panasz hangzott fel.

Az erdőgazdasági ügyeknek ez az állapota tehát elég sok és nehéz teendőt rótt a munkálkodását megkezdő egyesületre s mindenesetre igen érdekes ma, midőn az egyesület tevékenységének 20-ik évét fejezi be, visszatekinteni arra; hogy miként kezdett hozzá nehéz feladatának megoldásához.

A viszonyok kifolyásaként egészen természetesnek található, hogy munkásságát mindjárt a 67-iki közgyűlésen egy korszerű s az ország tényleges viszonyainak megfelelő új erdő-törvény alkotásának erélyes sürgetésével kezdte meg, s hogy másfelől az állami erdőfelügyeletnek és az erdőügyek központi intézésének megfelelő szervezését követelte. Abban az időben ugyanis az erdészeti ügyek a központban három külön miniszterium tárczájába voltak beosztva. Míg a kincstári erdők a pénzügyminiszterium kezelése alatt állottak, addig a magánosok és jogi személyek erdei felett a felügyeletet a földművelési miniszterium gyakorolta, a közalapítványi erdők kezelését pedig, miként jelenleg is, a vallásügyi miniszterium vezette. Azonban magában a pénzügyminiszteriumban is a kincstári erdőknek csak egyrésze tartozott a szakemberekből alkotott tulajdonképeni erdészeti osztály ügykörébe, az ugynevezett bányaerdők ellenben oly osztályba osztattak be, melyben egyetlen szakember sem volt alkalmazva, ép úgy, mint a földművelési és vallásügyi miniszteriumnak azon osztályaiban sem, melyek ott az erdészeti ügyeket intézték. Az egyesület ezeknél fogva míg egyfelől indokolt feliratban *) az erdészeti ügyek vezetésének egyöntetűvé tételét, nevezetesen az összes erdészeti ügyeknek a kellő szakerőkkel rendelkező pénzügyminiszteriumban való egyesítését kérelmezte, addig másfelől intézkedett, hogy az

*) A feliratot egy ötös bizottság készítette, s Tisza Kálmán, gróf Keglevich Béla és Inkey József irták alá.

óhajtott erdőtörvény megalkotásának előmunkálatai mielőbb megtörténjenek. E végből az országos gazdasági egyesülettel egyetértőleg már 1868-ban kész törvényjavaslatot terjesztett be a kormányhoz, mely hosszú tárgyalásokon keresztül menve, első alapját képezte a ma meglévő erdőtörvénynek.

E javaslat keretében kiterjesztette az egyesület figyelmét az állami erdőfelügyelet külső szervezésére is s e fontos kérdést akként vélte legcélszerűbben megoldhatónak, hogy minden megyében egy-egy erdőfelügyelő alkalmazását javasolta. Hasonlóképen elenyésztetni igyekezett a javaslatban azon nehézségeket is, melyek az erdei szolgalmak megváltásának lassu előhaladásából az erdőgazdaságra háromoltak, úgy intézkedvén tervezetében, hogy a szolgalmak megváltására határidő tűzessék ki. Az első javaslat, mint tudva van, csak módosítással ment át a törvénybe, az utóbbi pedig mint ideiglenes intézkedés egészen kimaradt abból; de ezért téves volna azt hiinni, hogy az egyesület ezen kezdeményezése eredménytelen maradt; ellenkezőleg kétségtelen, hogy üdvös és siettető befolyással volt azon törvény létrejöttére, mely az 1871. évi LIII. törvény-cikkben az 1848-ik évi törvények által megszüntetett urbéri kapcsolatból fenmaradt jog- és birtokviszonyok rendezéséről alkotott s mely többek között azon fontos intézkedést is tartalmazza, hogy az urbéresek erdőilletőség fejében nyert erdőterületei, erdőként továbbra is fentartandók. Hasonlókép még 1867-ben behatóan foglalkozott az egyesület az erdőadó kérdésével is, nagy tekintélyű emberekből összealkotott bizottságot*) küldvén ki egy az erdőadó méltányos kivetését szabályozó törvény tervezetének elkészítésére s bár ezen irányban kifejtett munkássága közvetlen sikerre nem vezetett, kezdeményezésétől még sem lehet eltagadni azt az eredményt, hogy

*) Elnöke Ghyczy Kálmán volt.

befolyással volt azon későbbi törvényes intézkedésekre, melyek ezen a téren történtek s melyek meghozatalánál később is közreműködött, oda törekedvén, hogy az erdőadó méltányosan s az erdők valódi jövedelmezésének arányában állapittassék meg.

A vadászati jogviszonyok rendezése körül kifejtett munkálkodása már közvetlenül is eredményre vezetett, a mennyiben az általa beterjesztett törvényjavaslat képezte alapját az 1872-ben alkotott és 1883-ban módosított vadászati törvénynek. *)

Ezen nagy fontosságú kérdések mellett kiterjesztette figyelmét sok más kevesebb jelentőséggel bíró kérdésekre is. Így a vadászati törvényjavaslat elkészítésével egyidőben felszólalt a halászati jog szabályozása érdekében és sürgette, hogy a rovarokat pusztító hasznos madarak védelme törvény által biztosittassék. Felhívta a kormány figyelmét a községi erdők állapotára s javasolta, hogy addig is, a míg az erdő-törvény létre jön, azok kezelése hatósági felügyelet alá helyezettessék. Felszólalt ezzel kapcsolatban annak az érdekében is, hogy a városi és nagyobb községi erdők erdőtisztjei élet-hossziglan választassanak meg. Lépéseket tett több ízben annak kieszközlésére, hogy az erdei termékek hazai vasutainkon méltányos árakon szállittassanak, s kieszközölte, hogy abban az időben, midőn az erdei munkások megszerzése a birtokosokra nézve nehézségekkel járt, a csapatokban utazó erdei munkások vasuti szállítására nézve kedvezmények engedélyeztettek.

Az erdőgazdasági ismeretek népszerűsítése és a szaktudomány előbbre vitele érdekében elhatározta, hogy közgyűléseit lehetőségig az ország különböző vidékein tartja meg s ezeken ugy az erdőgazdaság helyi viszonyainak megbeszélésére, mint

*) A javaslatot Tisza Lajos elnöklete alatt egy 12 tagból álló bizottság készítette, melynek jegyzője Bedő Albert volt.

a koronként felmerülő közérdekű kérdések előkészítésére és megoldására alkalmat nyújt.

Ugyanezen célból eleinte évkönyvet adott ki, később pedig megszerezvén az Erdészeti Lapok tulajdonjogát, állandó közlönyre tett szert, melylyel míg egyfelől törekvéseinek megismertetésére és népszerűsítésére hathatott, addig másfelől a magyar erdészeti irodalom fejlesztésére is tért nyitott.

Az erdészeti szaktudományok magyar irányban való fejlesztését a hazai erdőgazdaság előre menetelének elmellőzhetlen feltételeként tekintvén, örömmel üdvözölte a megalakult magyar kormány azon intézkedését, hogy a selmeczi akadémián az erdészeti tudományok előadási nyelvét mindjárt kezdetben magyarrá tette, de egyidejűleg felszólalt annak érdekében is, hogy az erdészetnek ezen egyetlen hazai tanintézete, az újabb kor igényeinek megfelelő szervezettel és kellő számú tanerővel is láttassék el. Ugyancsak a selmeczi akadémia érdekében 1870-ben kieszközölte, hogy a törvényhozás az erdészeti hallgatók számára fennállott ösztöndíjak számát jelentékenyen megszorította. Később pedig azon célból, hogy ne csak a tulajdonképeni erdészeti pályára készülők képezhessék ki magukat a selmeczi akadémián hivatásuk folyton növekvő igényeinek megfelelően, hanem az erdőbirtokosok és azon osztályok is, melyek a közigazgatás különböző ágaiban az erdészeti ügyek intézésére fontos befolyást gyakorolnak, megismerkedhessenek tanulmányaik végzése közben az erdőgazdaság belső természetével, mozgalmat indított meg annak érdekében, hogy a hazai tudományos egyetemeken az erdészeti tudományok számára is egy-egy tanszék állittassék fel.

A tanügy és egyszersmind az erdészeti irodalom érdekeit igyekezett előmozdítani az által is, hogy az első nagyobb magyar erdészeti munkát, Illés Nándor Erdőtenyésztéstanát, mely első sorban a selmeczi erdőakadémia számára volt írva,

anyagi viszonyainak kezdetlegessége daczára is jelentékeny áldozattal, saját költségén kiadta.

Az erdészeti ismereteknek a kisbirtokosok és nép között való terjesztését és az erdőgazdaságban oly fontos szerepet vivő segédszemélyzet képzettségének fejlesztését szintén ilyen módon kísértette meg, pályázatot irván ki az előbb említett osztályok érdekében még 1867-ben, egy erdészeti kézikönyvre, az erdőőri személyzet érdekében pedig 1868-ban egy erdészeti kistükörre. S hogy ezen kezdeményezése mily üdvös volt, bizonyítja az, hogy míg az első pályázat a közerdész című hasznos munkával gazdagította a fejlődésnek indult magyar erdészeti irodalmat, addig a második Bedő Albert „Erdőőr“ című munkájában oly szakkönyvet hozott létre, mely ma is kizárólagos alapját képezi az erdőőrök szakoktatásának.

A szakképzettség ezen ágának emelése céljából befolyt különben arra is, hogy az erdőőri szakvizsgálatok intézménye a hazai viszonyoknak megfelelő szervezetet nyerjen, s foglalkozott több ízben és behatóan az erdőőri szakiskolák szervezésének kérdésével is, tanácskozásainak eredményét kimerítő emlékiratokban bocsátván a kormány rendelkezésére.

Hogy ezen, a közügyek intézésével többé-kevésbé összefüggő közérdekű dolgok mellett az erdőgazdaság tulajdonképeni szakkérdéseiről sem feledkezett meg az egyesület, azt alig szükséges említeni. Meggyőző tanuságot tesznek erről az ország különböző vidékein tartott közgyűlések jegyzőkönyvei, melyeknek mindenike egy-két fontos erdőgazdasági kérdés beható megvitatásáról tudósít. Sőt arra is lehet idézni példát ezen jegyzőkönyvekből, hogy az egyesület, nem elégedve meg a kérdések tisztázásával s a tanácsadással, cselekvőleg is megkísértette a magyar erdőgazdaság egyik legfontosabb feladatának, a futóhomok megkötésének előbbre vitelét, elhatározván 1870-ben, hogy az Alföld valamelyik alkalmas helyén

nagyobb terjedelmű futóhomok-területet vásárol s azt befásítva, tényleges példaadással buzdít másokat is a vállalkozásra. Ezen tervét ugyan a könnyen megérthető nehézségek miatt nem vihette ki, daczára azon áldozatkész ajánlatnak, melyet gróf Festetich Pál 1.000 hold futóhomok terület ingyen átengedésével tett, mindamellett már maga a kezdeményezés is elég bizonyíték arra, hogy mekkora odaadással foglalkozott az egyesület a magyar erdőgazdaság fontosabb kérdéseivel.

Körültekintő éberségének bizonyítékául hozható fel az is, hogy a fenyőfa-burkolat a fővárosban az ő sürgetéseire vétetett alkalmazásba Budapest főbb utczáin.

Végül nem hagyható említés nélkül, hogy az országos erdészeti egyesület már megalakulása idejében melegen érdeklődött az erdészeti szak szolgálatában állók anyagi helyzete iránt. Az a nagyszabású terve azonban, hogy különösen a magán birtokosok szolgálatában álló erdészeti személyzet anyagi megélhetésének minden eshetőséggel szemben való biztosítására egy az országos erdészeti egyesülettel kapcsolatban álló nyugdíj- és segélyegyesületet alkosson, csak utóbbi időben, szerényebb határok között és az eredeti eszmétől eltérő alakban valósúlhatott meg.

Ezek főbb vonásokban azok a kérdések, melyek az országos erdészeti egyesületet fennállásának első idejében foglalkoztatták.

Nagy részük, mint az előadottakból is kitűnik, csak kezdeményezés jellegével bír, s mint csak ezután megoldandó kérdés maradt vissza a későbbi időkre.

De ezen, eredményt csak részben felmutató munkásság is elég bizonyítékot szolgáltathat arra nézve, hogy az országos erdészeti egyesület kitűzött feladatához méltón, minden irányban s minden rendelkezésre álló eszközzel megkísértette a magyar erdőgazdaság előbbre vitelét.

Hogy mennyiben felelt meg az egyesület később ezen kezdetben kifejtett programnak s a változott viszonyok újabb követelményeinek, arra nézve az utóbbi évek története adhat biztos felvilágosítást. De tájékozást nyújt a tekintetben már maga az az összehasonlítás is, mely az erdészeti ügyek jelenlegi állapota és azon viszonyok és helyzet között tehető, melyek között az egyesület működését megkezdette. Mert ha elvitázhatatlan igazság is az, hogy azon széles alapokra fektetett nagy alkotások, melyek az erdészet terén az utóbbi öt év alatt létesültek s az a pezsgő s már is nagy eredményeket felmutató tevékenység, mely az erdőügyek gyökeres rendezése körül ez idő szerint oly örvendetesen tapasztalható, első sorban az arra hivatott fórumnak, a törvényhozás és kormányhatalom bölcs intézkedéseinek és erélyes munkásságának tulajdonítható, — úgy az is kétségtelen, hogy a felmutatható siker elérésére az országos erdészeti egyesület is minden időben megtett mindent, a mit egy testület társadalmi uton megtehet.

Igy senki nem fogja kétségbe vonni, ki az utolsó évtized történetét ezen a téren ismeri, hogy abban, miszerint az újabb idők legfontosabb vívmánya, az erdőtörvény, mely minden elért sikernek a kútforrását képezi, már 1879-ben megalkottatott, nagy és kiváló érdeme van az országos erdészeti egyesületnek. Az egyesület tevékenységéről szóló közlemények minden évfolyama tanuságot tehet arról, hogy azon idő óta, midőn 1868-ban az első törvényjavaslatot illetékes helyre beterjesztettük, nem mult el 1879-ig egy év sem, hogy annak a törvényhozás elé leendő terjesztését ne sürgettük, ne kérelmeztük volna, és nem folyt le egyetlen tanácskozás sem, melyben az országos erdészeti egyesület leghivatottabb képviselőivel részt nem vett volna. Tény tehát, hogy valamint az első kezdeményezés tőle eredt, úgy a törvényjavaslat

kidolgozása is az előkészítő munkálatok minden fázisában az ő közvetlen közreműködésével ment végbe, egész a törvénynyé emelésig.

És hasonló szerepe volt ezzel összeköttetésben az egyesületnek azon üdvös átalakulásban is, mely a törvény végrehajtásának a törvényhez méltó szervezését lehetővé tette: az erdészeti ügyek központi vezetésének az egyedül illetékes földmívelési ministerium kebelében való egyesítésében. Mert a mint ismeretes, hogy az erdészeti ügyek központosításának eszméje az egyesülettől indult ki, midőn még 1867-ben az összes erdészeti ügyek intézésének egy ministerium kebelében (akkor, czélszerűségü szempontból, a pénzügyministerium kebelében) való egyesítését kérelmezte, ép ugy az is való, hogy midőn 1879-ben az erdőtörvény létre jött, ő volt az első, ki felszólalt annak érdekében, hogy a kincstári erdészet központi vezetése a pénzügyministeriumból a földmívelési ministeriumba helyeztessék át.

Az erdőőri szakoktatás szervezésének kérdésénél nem elégedett meg a kezdeményező lépés megtételével, hanem sürgető felszólalásaival és szakszerű javaslataival továbbra is oda hatott, hogy az illetékes körök kellőleg informáltassanak s végül megnyeressenek azon intézkedéseknek, melyek e téren a legutóbbi években történtek.

Hasonló figyelemmel kísérte a felsőbb szakképzés ügyét is, és befolyással volt maga is arra, hogy a selmeczi akadémia szervezete és különösen annak tanterve, a tanszabadsággal tett sikertelen kísérlet után, ismét a hazai viszonyoknak megfelelően rendeztessek.

Az erdőadó ügyében történt törvényhozási intézkedéseknél megvédeni igyekezett az erdőbirtokosok méltányos érdekeit, kieszközölvén többek közt, hogy a földadó szabályozásával kapcsolatban kiadott kat. erdőbecslési utasításba, a legrosszabb

minőségü erdőtalaj tisztajövedelmének méltányos megállapíthatása végett egy VI. termőhelyi osztály is felvétellett.

Kezdeményezőleg és buzdítólag hatott több ízben az erdészeti kísérlet ügy megindítására, maga is osztván ki külföldi famagvakat egyes szakembereknek és intézeteknek.

Tanácschal, buzdítással és felvilágosítással előmozdította az időközben lefolyt kiállításokon a magyar erdészet kiállításainak sikerét s mint maga is kiállító, a magyar erdészeti irodalom termékeivel Bécsben elismerő okmányt, Párisban arany érmet és utólagosan Ő Felségeinek legfelsőbb elismerését, a székesfehérvári országos kiállításon pedig diszoklevelet nyert. A budapesti országos kiállításon a magyar irodalmi termékek mellett, a magyarországi erdőkről megjelent idegen nyelvű munkák gyűjteményével jelent meg, a mennyiben lehetséges volt összeállítván így a magyar erdők irodalmának teljes gyűjteményét.

Az erdészeti irodalom érdekében ezen kívül is sokat tett az egyesület. Az „Erdészeti Lapok“-on kívül, mely 1867 előtt mint már említve volt, az Országos Erdészeti Egyesület megalakulásának előkészítője, azután törekvéseinek buzgó támogatója, 1873 óta pedig, midőn tulajdonjogát megszerezte, munkálkodásának mostanáig legfontosabb segédeszköze volt, megindította 1881-től kezdve, mint állandó irodalmi vállalatot, az „Erdészeti Rendeletek Tárát“ és kiadja évről-évre az „Erdészeti Zsebnaptár“ czimű segédkönyvet.

A tudományos becsesel bíró nagyobb önálló szakművek gyarapítására megalkotta a 10.000 forint tőkével bíró Deák Ferencz alapítványt, melynek évi kamataiból eddig öt 100 aranyos és egy 200 aranyos pályadíjat tűzött ki s tényleg két, ezidő szerint általánosan elterjedt jeles szakmunkát jutalmazott egyenként 100 arannyal, az Erdőbecsléstan kézikönyvét, melyet Scholtz Gyula és Fekete Lajos tanárok irtak és az Erdő-

használatlan kézikönyvét, melynek Szécsi Zsigmond selmeczi tanár a szerzője. Ez utóbbit és ezen kívül Illés Nándor főerdőtanácsosnak a futóhomok megkötéséről irt hasznos munkáját, melyet más alapból szintén 40 darab arannyal jutalmazott, saját költségén adta ki az egyesület.

Végül, hogy az egyesület sok más irányban kifejtett tevékenységének mellőzésével arról is számot adjunk a mit az első évek kísérletei után az erdészeti pályához tartozók anyagi helyzetének biztosítása érdekében tett, meg kell említenünk, hogy bár az a nagyszabásu terve, hogy ezen célból egy nyugdíj- és segély társaságot alkosson, a kivitel útjában álló akadályok miatt, nem nyerhetett valósulást, az egyesület — szűkebb határok között ugyan — ebben az irányban is becsülettel teljesítette kötelességét.

Az „Erdészeti Lapok“ egykori szerkesztőjének és az országos erdészeti egyesület későbbi buzó alelnökének, néhai Wágner Károlynak emlékét ugyanis azzal vélte az egyesület legméltóbban fentartani a jövő nemzedékek számára, hogy elhalálózása idejében az „Erdészeti Lapok“ akkori és mostani érdemes szerkesztőjének gyűjtéséből tekintélyes alapítványt tett le azon rendeltetéssel, hogy annak kamataiból az egyesület kötelékében állott elhunyt erdőtisztek és altisztek özvegyei és árvái évenként segélyben részesíthetessenek. Ez az alapítvány, mely ép oly humanus intentióknak megvalósítására szolgál, mint a minők életében azt vezérelték, a kinek nevét viseli, ma már 8067 frt tőkével bir s már eddig is 1880-ban egy, 1881-ben 3, 1882-ben 5, 1883-ben 9, 1884-ben 9, 1885-ben 9, és a folyó évben elhalt egyesületi tag özvegye és árvái részesíthettek az alap erejéhez mért, de mindenesetre jótékony segélyben (összesen kiadott 1885-ig 1780 frt).

Mint a Wágner Károly alapítvány méltó kiegészítője, következett ez után az egyesület azon második alapítványa,

mely a magyar erdőtiszték és erdészeti altiszték segélyalapja néven 1882-ben alkottatott meg azon rendeltetéssel, hogy az esedékes kamatokból elaggott, vagy betegség avagy balesetek miatt munkaképtelenné vált erdőtiszték és erdészeti altiszték nyerhessenek segélyt, a mennyiben erre anyagi helyzetük által utalva vannak. Az alap egyes nemeskeblű adományozók hozzájárulásából s az egyesület évenként megtakarított összegeiből, ma már 17.163 frtra emelkedett s jótékony működését még 1882-ben megkezdte, abban az évben és 1883-ban egy-egy, 1884. és 1885-ben két-két és a folyó évben megint egy munkaképtelen erdőtiszt nyervén belőle segélyt.

Ezekben foglalható össze főbb vonásaiban az országos erdészeti egyesület munkássága az 1867. december 9-ike óta letelt 20 év alatt. Hogy mennyiben eléghetik ki az elért eredmények a méltányos igényeket, azt legjobban megítélhetik azok, kiknek érdekeit képviselni hivatva van az egyesület: az erdőbirtokos osztály, az erdészeti ügyek intézésére hivatott hatóságok és a magyar erdészek szakközönsége.

Annyi azonban mindenesetre áll, hogy ha ezen köröknek az egyesülettel szemben táplált véleményére nézve azt vesszük irányadóul, hogy az egyesület a birtokos osztálynak is, a szakközönségnek fennállása különböző szakaiban mily mértékben tudta megnyerni és később megtartani szellemi és anyagi támogatását, akkor ezen ítélet ha szigorú is, kedvezőtlen nem lehet, mert úgy a tagok számának mint az egyesület vagyonának gyarapodása azt mutatja, hogy az egyesület az érdekelt közönség hajlamait évről évre nagyobb mértékben nyerte meg.

A tagok száma ugyan a megalakulásra következő évben látszólag hanyatlást mutat, ez azonban egyszerűen azon már

említett körülménynek a kifolyása, hogy a régi magyar erdészeti egyesületnek azon tagjai, kik az országos erdészeti egyesülethez tulajdonképen nem csatlakoztak, a névjegyzékből csak később töröltettek ki.

Tényleg a tagok létszáma 1867-től 1870-ig 653-ról 717-re, 1875-ig 760-ra, 1880-ig 975-re és ezen időtől kezdve mostanáig folytonos emelkedéssel 1663-ra emelkedett. És a mi legörvendetesebb a létszám ezen változásánál, az az alapító tagok számának gyors emelkedése. Mig ugyanis a megalakulás idejében az egyesületnek csak 4 alapító tagja volt, addig ezek száma 1867-ben már 113-ra, 1870-ig 194-re, 1875-ig 290-re, 1880-ig 512-re emelkedett, jelenleg pedig 796 az alapító tagok s illetőleg az egyesület részére letett kisebb-nagyobb, de 100 forintot kivétel nélkül meghaladó alapítványok száma.

Még kedvezőbb arányokat mutat az egyesület vagyonának gyarapodása mely

1867-ben kerekszámban 17.000 forintot

1870-ben " 43.000 "

1875-ben " 54.000 "

1880-ban pedig 124.000 forintot tett ki, melyből 62.000 frt magánkötvények által, 62.000 frt pedig értékpapírok és készpénz által volt képviselve.

Ezen időtől kezdve már valóban rohamosan emelkedett az egyesület tőkevagyon, mert

1881-ben már kerekszámban 140.000 forintból,

1882-ben " " 161.000 "

1883-ban " " 178.000 "

1885-ben " " 195.000 "

1885-ben " " 216.000 forintból állott,

jelenleg pedig ha az egyesületi házba tényleg befektetett összegeket is számításba vesszük 224.533 frt 74 krt tesz ki,

mely összegből csupán 73.408 frt 16 kr esik a magánkötelezvényekre.

Az anyagi viszonyoknak ez a kedvező állása részben az egyesület bölcs takarékoskodásának, főleg azonban és első sorban azon önzetlen és más hazai testületek történetében alig előforduló támogatásnak köszönhető, melyben az egyesületet az erdőbirtokos-osztály, s különösen az egyesület köré sorakozó szakemberek szűk anyagi viszonyok között is mindenha részesítették.

Ennek a legteljesebb mértékben elismerést érdemlő áldozatkészségnek köszönhető, hogy az országos erdészeti egyesület munkálkodásának első 20 évét, egy olyan örök tulajdont képező székház felavatásával fejezheti be, mely míg egyfelől méltán helyet foglalhat a főváros egyik legszebbnek ígérkező pontján emelkedni kezdő diszes épületek között, addig az egyesületnek is minden igényt kielégítő helyiségeket nyújt a zavartalan munkálkodásra, s egyszersmind oly állandó jövedelmet biztosít részére, mely a befektetett tőkének teljesen megfelel.

A házszerzés eszméjével különben már a megelőző időkben is többször foglalkozott az egyesület; többek között még a 70-es évek elején elhatározván, hogy az akkor megnyílt sugáruton készpénz tőkéjéből alkalmas telket vásárol s arra törlesztési kölcsönrel diszes palotát épít. A telkek árának aránytalan magassága azonban és az építésre nézve különben is kedvezőtlené vált viszonyok akkor megakadályozták e terv kivitelét s az egyesületet arra indították, hogy a házszerzést jobb időkre halaszsa el. Ezt a tartózkodó álláspontot foglalta el bölcs önmérséklettel azután az egyesület később is, midőn az eszme kívülről jövő ajánlatok folytán ismét és ismét felszínre került. Mig végre 1883-ban az egyesület vagyoni viszonyai és az építésre befolyással bíró külső körülmények,

valamint a fővárosnak az egyesület irányában tanusított azon előzékenysége, hogy a szükséges telket a becsáron engedte át az egyesületnek, kockázttal nélkül is lehetővé tették, hogy az egyesület ezen régen táplált óhajlásának valósítását is komolyan tervbe vegye.

A terv azóta ténynyé vált, egyesületünk immár állandó tűzhelylyel bir e diszes házban, mely egyszersmind anyagi fennállásának is biztosítékát képezheti később, ha — a mit az Isten ne adjon — esetleg nehéz idők következnek be a jövőben.

Milyen lesz e jövő, nehéz volna ma megjósolni, de az kétségtelen, hogy azok, a kik az egyesület élén ügyeinket eddig vezették és azok, a kik törekvéseinket szellemi munkássággal és anyagi támogatással elősegítették, olyan alapot teremtettek a most bezáródó 20 év alatt egyesületünk számára, melyen mindenha szilárdan megállhat, ha hivatásának teljesítésében továbbra is az eddig követett irányban halad.

Előadta: ^{titkár} Hon. Lander Vár Orsi. Erd. Egyesület 1886. évi

Közgyűlésben

